

[Qvist Jørgensen]

Jeg kan ikke undlade at nævne, at man må notere sig, at de to lægerepræsentanter, vi har i Folketinget, har markeret sig så tydeligt. Specielt har hr. Jørgen Winther jo markeret sig på en måde, som jeg kunne forestille mig kunne give ham nogle vanskeligheder i forholdet til hans faglige bagland.

Imidlertid vil jeg ikke bore mere i det, men meddele, at jeg ikke finder, der er anledning til at kaste sig ind den store finanslovdebat på det grundlag, der er lagt op til fra bl.a. fru Lis Noer Holmbergs side.

Til sundhedsministerens første indlæg om dette forslag vil jeg godt sige, at vi med en vis tilfredshed har noteret os, at man ved de beregninger, der er foretaget i Sundhedsstyrelsen og i Sundhedsministeriet, og som fremgår af det bilag, som vi fik i går aftes, tror jeg, har anvendt nogle andre regnemetoder end dem, vi har anvendt, på nogle punkter i hvert fald, men er nået frem til det samme udgiftsniveau med en del forbehold. Vi har også en del forbehold i vores, men der er jo blevet redegjort for de forskellige andre muligheder, der er for hjælp på området. Det skulle altså alt i alt medføre, at vi er enige med hinanden om, at udgiftsniveauet ved en gennemførelse af dette forslag vil ligge på ca. 20 mio. kr.

Jeg synes, det er lidt beklageligt, at såvel ministeren som enkelte ordførere – og det var vistnok især fru Karen Højte Jensen – hænger sig så meget i spørgsmålet om afhængighedsmuligheden og misbrugsmuligheden ved epilepsimedicin. Efter de forviklinger, der har været, og efter en del spørgsmål og svar frem og tilbage synes jeg egentlig, at vi har fået dokumentation for, at moderne epilepsimedicin – og der er grund til at understrege ordet moderne – ny epilepsimedicin ikke er afhængighedsskabende og specielt ikke er misbrugsinteressant eller misbrugsmulig. Det er jo lidt af en uforkammethed, at man fra sagkyndig side antydede et vældigt brug af et konkret stof, nemlig fenemal, i forbindelse med behandlingen af epilepsi, når vi forholdvis hurtigt fra andre og måske endnu mere eksperisagkyndige kunne få at vide, at det stof ikke bruges mere. Så vi burde altså være ude over den diskussion.

Med hensyn til spørgsmålet om, at medicinen måske ikke skal bruges i en kronisk tilstand, altså bruges i al fremtid, er vi enige i, at der er en række sygdomsbilleder inden for det-

te område, hvor man, jeg tror, at en af ordførerne brugte udtrykket »kan vokse sig fra det«, men sandelig med brug af en nyere medicintype, sådan som jeg er blevet orienteret – jeg er jo ikke læge – som er dyr, men altså effektiv.

For en del unge betyder det, at når de er kommet reelt og ordentligt ud af puberteten, er det ikke nødvendigt at bruge stoffet i så stort et omfang. Men de mennesker – og specielt hvis det er unge studerende – bliver jo ramt enormt hårdt i øjeblikket. SU'ens, Statens Uddannelsesstøttes, købekraft er jo i hvert fald ikke vokset med, hvis man overhovedet som ung har fået den udbetalt, kan man sige. Det er der jo også eksempler på, og disse mennesker skal bruge en meget stor del af deres SU, deres penge i det hele taget, til at få den vigtige medicin.

Så vil der sikkert være nogle, der siger, at så kan man da bare henvende sig på socialkontoret, så kan man da bare sørge for at blive et socialt tilfælde og blive registreret som det. Det tror jeg ikke der er ret mange unge der synes er nogen særlig smart idé at gøre. Det kan godt få nogle konsekvenser den dag, de skal til at søge sig et job inden for det offentlige, hvis det så bliver kendt, at de har en sygdom.

Alt i alt er jeg lidt nedslået over, at man ikke kunne bakke mere op om vores forslag. Jeg har stadig væk det håb, at vi gennem udvalgsarbejdet kan nå frem til at få afklaret nogle af de spørgsmål af kritisk karakter, der er blevet rejst her, således at vi kan ende med at få forslaget vedtaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 75:

[Anden næstformand]

Forslag til lov om gymnasiet m.v.

Af undervisnings- og forskningsministeren
(Ole Vig Jensen, fg.).
(Fremsat 22/11 89).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Lone Møller (S):

Kvalitetsforvirring, regelopløsning, afdemokratisering og ministerstyring er blot nogle af de bemærkninger, jeg har hørt til det fremsatte lovforslag.

Forslaget berører ganske mange i befolkningen: de unge, som skal i gang med deres uddannelse, forældre, som vil deres børn det bedste, ansatte, som yder deres yderste, og endelig butikken Danmark, som er afhængig af, hvordan vi tilrettelægger en udvikling, en uddannelsespolitik, som lever op til de udfordringer, det åbne Europa vil medføre.

Man stiller sig selv det spørgsmål: Hvem er det egentlig, der ønsker denne lovændring? Er det lærerne? Er det eleverne? Rektorerne? Politikerne? Eller er det blot endnu en af undervisningsministerens fikse ideer? Høringssvarene kunne tyde på det.

33 paragraffer i lovforslaget. I så godt som alle paragrafferne, ikke mindre end 36 gange, er nævnt ministerbeføjelser. Hvem kan så overhovedet overskue konsekvenserne af denne lov? 36 ministerbemyndigelser!

Hvis man var grov, kunne man såmænd sige, at man kunne klare sig med en enkelt paragraf, som skulle have følgende ordlyd: »Undervisningsministeren fastsætter og udformer regler for gymnasiet. Herefter går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.« Nu er vi ikke så grove i Socialdemokratiet, så vi vil naturligvis sagligt forholde os til forslaget.

Vi kan kun udtrykke tilfredshed over, at det fremsatte forslag undervejs har undergået meget betydelige ændringer. Undervisningsministeren har fået belæring om at ændre forslaget, fordi modstanden var for massiv hos alle berørte parter mod f.eks. indførelse af taxameterydelsesprincipper. Taxameterstyringsprincippet vil fremover blive erstattet af et amtsligt bloktilskudssystem med tilskud til de enkelte skoler ud fra elevtallet m.v.

Socialdemokratiet kan tilslutte sig et bloktilskudssystem, hvor elevtallet er en af de faktorer, der indgår i beregningsgrundlaget.

Socialdemokratiet ønsker et uddannelses tilbud til alle unge. Men vi er særdeles bekymrede med hensyn til, om ministeren overhovedet alligevel vil det eller forsøger at snige en form for taxametersystem ind i § 16, stk. 3, hvor undervisningsministeren helt selv tiltager sig retten til at fastsætte bestemmelser, der regulerer driftsudgifterne pr. elev.

Forslaget lægger desuden op til en ændring af lærerløn timerforbruget til fordel for en timestyringsmodel. Vil det betyde, at overenskomst-mæssigt aftalte anciennitetsstigninger, arbejdstidsforkortelser eller f.eks. ferieforlængelser fremover skal betales af elever og af ansatte?

Frit skolevalg, siger lovforslaget. Er det frit, at det fremover er rektor, der suverænt optager ansøgere? Det er svært at se, hvilken elevfordelingsprocedure man fremover skal anvende, f.eks. når elever, som har søgt optagelse på et bestemt gymnasium, ikke får deres 1. prioritet indfriet. Hvor skal ansøgningerne sendes hen i første instans? Hvem skal videresende de overskydende ansøgninger, og hvem skal de sendes til, og hvem skal fordele?

Det er nødvendigt at opretholde en velorganiseret, koordineret elevfordelingsprocedure for det første af retssikkerhedshensyn over for den enkelte elev og af hensyn til en hensigtsmæssig udnyttelse af eksisterende gymnasiekapacitet og amternes økonomiske planlægning.

Socialdemokratiet går ind for demokrati, men et demokrati, som styrker ansattes, brugeres og borgeres indflydelse. Ministeren ønsker alene selv magten og bemyndigelserne. Vi kan godt i princippet tilslutte os indførelsen af en eller anden form for gymnasiebestyrelse – det har vi gjort på folkeskoleområdet – men forudsætningerne i et gymnasium er anderledes. Alene det, at en stor del af eleverne er myndige, medfører ændrede forudsætninger.

Socialdemokratiet er åben for en dialog, men vi ønsker nærdemokrati og ikke, at alle udenforstående skal have flertallet i en gymnasiebestyrelse. Et centralpædagogisk tilsyn mener vi skal fortsætte, men ikke med ministeren som overrektor. Det finder vi ikke klogt.

Lovforslaget har så mange og uoverskuelige konsekvenser, at vi på det foreliggende grundlag må afvise forslaget. Men vi er altid rede til at

[Lone Møller]

forhandle med ministeren om at gennemføre en uddannelsespolitik, der tager højde for udviklingen i 1990'erne.

Eva Møller (KF):

Jeg er da glad for den socialdemokratiske ordførers sidste bemærkninger om, at man er åben over for forhandlinger og gerne vil tage en drøftelse, som tager sit udgangspunkt i, at vi skal skabe en god uddannelse for de unge også i 1990'erne. Det er også Det Konservative Folkepartis synspunkt; det skal vi på dette område som på alle andre områder.

Men jeg kan i lyset af dette undre mig over en række af de bemærkninger, som fru Lone Møller fremførte, for når man taler om spørgsmålet om ministerbeføjelser – nu skal jeg indrømme, at jeg har ikke siddet og talt op, men jeg stoler gerne på, at der er 36 – så vil jeg gerne sige, at gymnasieloven jo altid har været udformet på den måde, at man stort set bemyndigede ministeren til at gøre det hele. Sådan var det, da undervisningsministeren var Socialdemokrat, og sådan er det nu.

Med den gymnasireform, vi gennemførte for et par år siden, fjernede vi faktisk nogle af ministerbeføjelserne og satte en del af det ind i lovteksten. Derfor er vi sådan set åbne over for, at man fjerner nogle af bemyndigelserne. Men jeg kunne godt ønske den åbenhed fra Socialdemokratiets side, at man ville vise vore ministre den samme velvilje, som vi i årtier har vist socialdemokratiske undervisningsministre. Det ville klæde Socialdemokratiet.

Jeg undrer mig også over bemærkningerne om måden at styre gymnasieskolerne på, selv om jeg dog også i de seneste udtalelser bemærkede nogle positive ting om det fra fru Lone Møllers side, idet vi jo på dette felt stort set – med de ændringer, der nødvendigvis følger af, at folkeskolen og gymnasiet er en smule forskellige – har kopieret det, vi var enige om, da vi lavede forlig om folkeskolen, og det troede jeg egentlig var et forlig, som også Socialdemokratiet stod ved og var glade for. Men jeg kan ligesom forstå nu, at sådan er det ikke.

For Det Konservative Folkeparti gælder det naturligvis, at når vi har fundet en måde, som vi mener det er rigtigt at styre én skoleform på, så kan vi også godt anvende den samme styrelsesmodel på andre skoleformer. Vi er helt trygge ved, at der nu skal indføres skolebestyrelser, og

vi ser meget gerne den åbenhed, der lægges op til over for det omgivende samfund, bl.a. fordi en gymnasieuddannelse jo ikke i dag, som det var tidligere, udelukkende er adgangsgivende til længere, videregående uddannelser, men også til en lang række erhvervsuddannelser. Derfor synes vi, det er vigtigt, at man forankrer også gymnasiebestyrelserne i det lokale samfund.

Jeg skal i øvrigt sige, hvilket vel næsten også er fremgået af det, jeg har sagt, at Det Konservative Folkeparti kan støtte det foreliggende forslag. Vi finder, at det stort set er en ajourføring og modernisering af gældende love.

Det er for os utrolig væsentligt, at man fastholder gymnasiet på et højt niveau med såvel studieforberedelse som almindelse. Vi har tidligere haft statsskolerne, som kunne være den skoleform, som sikrede dette ensartede, høje niveau ud over hele landet. Da vi nedlagde statsskolerne, fik vi Det Pædagogiske Råd i stedet for, og vi troede, at Det Pædagogiske Råd på alle måder kunne sikre det ensartede høje niveau. Nu har en sag fra i sommer vist, at sådan var det ikke. Derfor tilslutter vi os med glæde de bestemmelser, der nu er kommet ind i § 15. Vi mener ikke, at der er nogen ændring i forhold til det, vi troede var retstilstanden efter statsskolernes nedlæggelse.

Jeg skal endelig afsluttende sige, at der under de generelle bemærkninger, punkt 5, står, at der skal ændres på en lang række bekendtgørelser og bestemmelser af forskellig art. Dertil vil jeg gerne sige, at vi naturligvis er åbne over for at ændre på de nødvendige følgebekendtgørelser, men det er stadig væk for Det Konservative Folkeparti væsentligt, at gymnasiet er ensartet. Derfor er det begrænset, hvor store åbninger vi vil lægge op til, når man ændrer i disse bekendtgørelser.

Aage Frandsen (SF):

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at vi er glade ved, at ministeren har ændret forslaget i forhold til det oprindelige udspil med hensyn til det statslige taxametertilskud. Vi er tilhængere af, at man bruger bloktilskudsmodellen – eller taxametertilskudsmodellen, hvor forskellige kriterier kan indgå – men det, vi specielt var imod i det oprindelige udspil, var, at det var staten, der skulle regulere. I en tid, hvor vi taler om decentralisering og at flytte tingene ud, syntes vi, at denne tanke faldt meget dårligt i tråd.

[Aage Frandsen]

Det næste i forslaget, der stadig væk har noget centralisering i sig, er noget, der er affødt af den såkaldte Ribesag. Vi har svært ved at forstå, hvorfor man nu skal lave sådan en generel bestemmelse, fordi der én gang overhovedet er forekommet noget, som ministeren mente var urimeligt. Det er specielt underligt at indføre sådan en generel bestemmelse, synes vi, når man tænker på, at det er på ministeriets vegne, censor og eksaminator giver karaktererne; så skal man fra den side alligevel kunne trække dem tilbage.

Man kan selvfølgelig omvendt sige: Jamen altså hvis det er noget, der kun fremkommer én gang i hvert århundrede, sker der vel ikke noget ved at gennemføre det. Men for at eleverne kan vide, at de karakterer, de får, er blivende karakterer, forekommer det os mest rimeligt at sige: Jamen hvorfor skal vi dog lave sådan en bestemmelse, når det kun er én gang i hvert århundrede? Og det er vel det, der stort set er tale om.

Vi er tilhængere af, at gymnasieskolerne får større selvbestemmelse. Vi er tilhængere af, at de får mere selvstyre. Og den del af forslaget, der omhandler det økonomiske, er vi helt klart tilhængere af.

Det, der så er spørgsmålet, er: Hvem skal have selvstyret? Hvem skal have den øgede selvbestemmelse? Og dér skal det ikke være nogen hemmelighed, at det her, som det gjorde med hensyn til skolestyrelsen omkring folkeskolerne, forekommer os at være forkert, at man i den grad giver mere indflydelse til rektor og mindre til medarbejderne.

For at undgå enhver misforståelse vil jeg godt understrege, at det ikke er, fordi vi mener, at der ikke skal være nogen ledelse på en skole – og heller ikke en gymnasieskole. Det skal der være. Der skal træffes beslutninger. Men sådan som det er skruet sammen her, bliver rektor, jeg vil ikke sige enevældig, men det er noget, som nærmer sig enevældige tilstande.

Vi har svært ved at se, hvorfor man skal fjerne den medarbejderindflydelse, som har ligget i lærerrådene. Vi har svært ved at se, at der tidligere, hvor man jo har haft større indflydelse fra lærerside, skulle have været eksempler på, at det har haft uheldige konsekvenser. Da man havde statsskolerne, havde lærerrådene jo større indflydelse, end de har i dag, og der er ingen eksempler på, at lærerne skulle have misbrugt

den. Af hensyn til samarbejdsklimaet mener vi, at det ville være rigtigt at tilgodese medarbejderindflydelsen betydelig mere.

Når vi skal sammenfatte vores synspunkter om dette forslag, vil jeg godt understrege, at vi finder, at der er dele af det, som er gode, mens der er andre dele af det, som vi er imod, og det gælder specielt den demokratiske vinkel.

Vi er også imod den måde, bestyrelsen er skruet sammen på. Vi mener, det er nærliggende her at sige: Det er da eleverne og medarbejderne, som er skolens daglige brugere, dvs. det burde være dem, der havde flertallet i bestyrelsen. Derfor er vi også her uenige i ministerens forslag.

Men selv om vi er uenige i de her meget centrale ting, så betyder det ikke, at vi ikke vil deltage i de fremtidige forhandlinger om det her lovforslag. Det vil vi gerne, fordi vi mener, at det kan gøres meget bedre, og vi kan ikke forstå, hvis ikke det skulle kunne lade sig gøre at lave en eller anden model, som er tilfredsstillende for alle parter.

Jeg vil gerne spørge, nu når ministeren jo forhandler med parterne inden og i den her forbindelse med Amtsrådsforeningen: Betyder det så, at der er nogle bindinger, som ministeren har lagt sig fast på, og som er et resultat af, at det er forhandlet med Amtsrådsforeningen, på samme måde som det var med hensyn til skolestyrelsesloven, hvor man havde indtryk af, at Kommunernes Landsforening havde vetoret i forhold til det, der var besluttet?

Vi synes, det er godt, at organisationerne spørges, men det er Folketinget, der skal vedtage lovene, og jeg er ikke i tvivl om, at det også er ministerens principielle opfattelse. Spørgsmålet er selvfølgelig også, om det gælder i det konkrete tilfælde.

Inge Dahl-Sørensen (V):

For et halvt år siden stod vi over for en ændring på folkeskoleområdet, nemlig skolestyrelsesloven.

I dag fører vi denne linie videre og overfører styrelsesbestemmelserne på folkeskoleområdet til gymnasieområdet, dog med den forskel, at det på gymnasieområdet er ministeren, der har det pædagogiske ansvar.

I erhvervslivet diskuterer man netop i disse år begreber som kvalitet i ledelsen, decentralisering, rammestyning via budgetter og dermed

[Inge Dahl-Sørensen]

justeringer efter afvigelser. Også dette lovforslag opfylder fuldt ud de krav, som samfundet i dag stiller, hvorfor det er i pagt med tiden og endog på mange områder forud.

Overordnet har lovforslaget to hovedafsnit, nemlig målsætning og midler.

Målsætningen med lovforslaget er for det første en afbureaukratisering af beslutningsprocesserne og for det andet at etablere en mål- og rammestyrelse, hvorved den enkelte skole får mulighed for reel økonomisk og pædagogisk selvforvaltning, og for det tredje at give forældrene større medindflydelse på deres børns skole i såvel økonomisk som pædagogisk henseende med lærerne som ansvarlige rådgivere.

Midlerne til at gennemføre målsætningen er udformet i få, velovervejede regler:

Det enkelte gymnasium skal fremover ledes af en bestyrelse og en rektor, som har den nødvendige kompetence. Bestyrelsen fastsætter alle principper for skolens virksomhed, herunder fastlæggelse af skolens budget inden for den af amtsrådet fastsatte ramme. Lærerrådene ophæves og erstattes af pædagogiske råd, der er rådgivende for skolens leder.

Et godt gymnasium må følge med samfundets udvikling. Det må være dynamisk og initiativrigt, og for at det kan være det, behøver gymnasierne frihed til selv at kunne bestemme. Skolens brugere skal i videst muligt omfang bestemme skolens udvikling til fordel for vore unge.

Disse krav er hidtil ikke blevet opfyldt tilstrækkeligt. Uanset det faldende elevtal er resourceforbruget steget og kvaliteten vel næppe tilsvarende øget.

Hvad er fejlen ved det bestående system, kan man så spørge sig selv. Mit svar må være, at hverken skoleledelse, lærere eller brugere med de nuværende regler har haft tilstrækkeligt ansvar og mulighed for selv at bestemme, hvad der er bedst for vore unge. Det får de nu.

De overordnede mål og rammer skal alene fastlægges i Undervisningsministeriet, hvormod det overordnede økonomiske ansvar skal lægges ud til det enkelte amtsråd, og det pædagogiske ansvar for skolens undervisning og eksamener over for ministeren påhviler fremover rektor.

Skolens styrelse bliver hermed det centrale organ i den nye styrelsesform for gymnasieskolerne, og her skal forældrene i forening med re-

præsentanter for amtsrådet og kommunalbestyrelserne i skolens opland have bestemmende indflydelse, samtidig med at lærere, elever og rektor skal være repræsenteret.

Det pædagogiske arbejde er fortsat lærerens ansvar. Den overordnede indflydelse, lærerne har på skolens pædagogiske holdning, sker formelt gennem det pædagogiske råd, som især skal udtale sig efter anmodning, men som også har lejlighed til at udtale sig direkte.

Ved at lærerne deltager i bestyrelsens møder, skubbes den frugtbare drøftelse af problemerne over i det besluttende organ, nemlig bestyrelsen. Herved opnås det nødvendige samarbejde mellem forældre, lærere og rektor.

Hele dette meget vigtige skolearbejde giver en hurtigere tilpasningsevne, og bestyrelserne kan træffe direkte og klare beslutninger, som hurtigt og effektivt sætter skolen i stand til at opfylde de lokale ønsker og behov.

Der er også en fordel for rektor: Han får en stærkere position, når han hurtigt kan få afklaring af skolens problemer og kan træffe klare beslutninger.

Fremover vil rektors opgave primært være at sikre, at skolens økonomiske rammer overholdes, at skabe visioner, at tage initiativer, at sikre koordinering, at skabe et godt arbejdsklima samt at løse konflikter – kort sagt at være en god leder i ordets egentlige forstand.

Lærerne får også store og væsentlige fordele af den nye lov. De vil komme til at mærke direkte, at deres gymnasium har fået øget frihed. De får en leder, der kan give dem mulighed for at få et væsentligt bedre arbejdsklima og miljø. De får frihed inden for en økonomisk ramme og vil kunne tilrettelægge undervisningen på andre måder. Det bliver sjovere at være lærer og ikke mindst mere udfordrende.

En styrkelse af ledelsesfunktionerne er ikke det samme som al magt til rektor. En styrket ledelse har som mål at gøre hele personalet medansvarligt for skolens udvikling.

Decentralisering og dermed mere indflydelse til borgerne stiller dog samtidig øgede krav til den enkelte. Her må man forvente en større interesse for at deltage aktivt i skolens dagligdag. Det betyder, at forældrene nu skal tænke sig grundigt om, før de vælger deres bestyrelsesrepræsentanter. Når den reelle indflydelse lægges ud til bestyrelserne, tror jeg også, at flere og flere vil tage udfordringen op og bruge

[Inge Dahl-Sørensen]

den nyvundne frihed til at være med til at skabe en ny og bedre gymnasieskole, der kan indfri fremtidens krav, en gymnasieskole, der er præget af kreativitet, dynamik, nytænkning, samtidig med at de unge virkelig får lært noget.

Venstre går helt ind for lovforslaget og vil tilsige et positivt udvalgsarbejde.

Pia Dahl (FP):

Det er altid morsomt at følge debatten, når der er tale om, hvad der er centralisering, og hvad der er decentralisering, for vi forstår det åbenbart forskelligt alle sammen.

Der bliver fra SF's side talt om, at man er ked af en centralisering ved, at ministeren skal bestemme noget, men man glemmer, at der i høj grad er tale om en decentralisering ved, at man reelt lægger kompetence ud til de skolebestyrelser, som ifølge forslaget skal oprettes.

Fremskridtspartiet har naturligvis den holdning, som vi også havde, da vi behandlede forslaget om skolebestyrelser på folkeskoleområdet, idet vi er positive.

Jeg undrer mig lidt over at høre Socialdemokratiet angribe dette forslag på den måde, det blev gjort, for man var jo selv med til at udforme forslaget om skolebestyrelser på folkeskoleområdet.

Fremskridtspartiet havde helst set, at man havde opretholdt det første forslag om taxameterprincippet eller -systemet. Vi vil nok stille et ændringsforslag om det, selv om vi nok ikke vil få tilslutning dertil. Det er vigtigt for os, at der er lige forhold på de forskellige skoler. Jeg ved da godt, at der står, at man skal kunne henstille til amtsrådene at give bloktilskud ud fra elevantal, men det er vigtigt for Fremskridtspartiet, at der er mulighed for at udgiftsstyre.

Vi må nok se i øjnene, at med det faldende elevtal skal der nok nedlægges gymnasier rundt omkring i landet. Det er surt for de forskellige amtsråd at erkende, og netop ud fra den tankegang finder vi i Fremskridtspartiet, at det ville være nemmere, hvis staten gav tilskuddene. Så var man fri for alle disse besynderlige udligningsordninger og modregninger.

Med hensyn til ministerens beføjelser – 36 i alt, som fru Lone Møller sagde – er vi i Fremskridtspartiet ganske godt tilfreds, i hvert fald så længe ministeren har den partikulær, han har.

Vi kan alt i alt tilsige en meget positiv udvalgsbehandling og håber, at det vil gå fint igennem.

(Kort bemærkning).

Lone Møller (S):

Jeg mener, at jeg i min indledende tale gjorde klart opmærksom på, at Socialdemokratiet godt kan tilslutte sig en eller anden form for skolebestyrelse, som vi jo gjorde det på folkeskoleområdet.

Der er altså væsentlig forskel på gymnasieområdet og folkeskoleområdet, alene på grund af den kendsgerning, at 38 pct. af eleverne i dag er over myndighedsalderen. Derfor er det da klart, at man er nødt til at kigge på sammensætningen og styrkeforholdet i en skolebestyrelse og ikke kan oversætte det direkte fra folkeskoleområdet.

Det var det, jeg henviste til, og det håber jeg vi kan få en fornuftig dialog om.

Marianne Jelved (RV):

Ja, nogle gange kan jeg være misundelig på de af mine kolleger herinde, der har tid til at sætte sig ned og tælle, hvor mange bemyndigelser til en minister der er i et lovforslag. Jeg noterer mig, at der er 36. Det er vel ikke nødvendigvis antallet, der er det afgørende, men hvad indholdet er.

Jeg har tænkt mig at trække tre centrale elementer i lovforslaget frem og nøjes med at holde mig til dem.

Det første er forslaget om ændringer i styrelsesbestemmelserne. De svarer til de ændringer af styrelsesbestemmelserne for folkeskolen, vi har vedtaget med et bredt flertal herinde. Jeg er helt enig med Socialdemokratiets ordfører i, at man ikke uden videre kan parallelisere mellem gymnasier og folkeskole, men jeg synes, det er et vigtigt princip at fastholde, når vi taler om gymnasieområdet, at andre end skolefolk skal involveres i, hvad der foregår, og hvad der sker, og hvilken fremtid der skal være inden for gymnasieområdet. Det er meget centralt for os, at det ikke kun er lige dem, der er interessenter i det daglige arbejde på skolen.

Det andet centrale element er forsøget på at styre udgifterne i forhold til det forventede faldende elevtal. I Det Radikale Venstre erkender vi, at det er vigtigt at være opmærksom på det problem. Vi har ikke så gode erfaringer set ud

[Marianne Jelved]

fra en samfundsøkonomisk synsvinkel med den tilpasning, der er sket på folkeskoleområdet, og vi er meget tilfredse med det, der nu står i lovforslaget, at forsøget på at styre disse udgifter foregår gennem forhandlinger med amtskommunerne.

Det tredje centrale element er det pædagogiske tilsyn. Som bekendt ligger det centralt hos ministeren, og jeg har forstået, at dette ønskes fastholdt. Det er alle parter, der ønsker det, så derfor fastholder vi det på den måde. Men erfaringerne viser, at det er nødvendigt at præcisere det, og da må vi så henvise til ombudsmandens svar vedrørende Ribesagen fra sommeren 1989.

Til sidst skal jeg udtrykke håbet om, at vi får en positiv udvalgsbehandling og får et bredt flertal bag disse ændringer.

(Kort bemærkning).

Lone Møller (S):

Til fru Marianne Jelved kan jeg oplyse, at det normalt ikke er det, der optager min tid mest at sidde og tælle ministerbeføjelser. Men det springer altså lidt i øjnene, at der er flere beføjelser, end der er paragraffer i lovforslaget, og det var rent faktisk det, jeg hentydede til.

For os er indholdet også vigtigt, og vi er afvisende over for forslaget, for vi kan ikke overskue indholdet af dette lovforslag netop på grund af de mange ministerbeføjelser, som man ikke kan gennemskue, og det vil vi have synliggjort, før vi giver tilslutning til noget som helst.

Det var rent faktisk argumenterne for at afvise, ikke fordi jeg bruger min tid på at sidde og tælle ministerbeføjelser.

Jette Pors (CD):

Der er allerede sagt meget, men jeg skal på CD's vegne fremdrage nogle punkter, som har betydning for os.

Vi tror ikke, at hverdagens realisme ændrer sig en tøddel, selv om man idealiserer ud fra ideer om, at medbestemmelse for alle også giver de bedste resultater. Jeg tænker på de nye gymnasiebestyrelser.

Når det er sagt, har jeg nogle bemærkninger til lovforslagets § 10, stk. 1, hvorefter man i disse bestyrelser kan inddrage »eventuelt andre grupper og organisationer m.v. efter lokalt behov.« Jeg ved ikke, hvilke organisationer ministeren har haft i tankerne, men jeg vil personlig synes, at det er relevant i stedet for forældrere-

præsentanter at overveje at inddrage repræsentanter for universiteterne og erhvervslivet. Disse folk ved noget om, på hvilke fagområder der skal skabes nye sammenhænge og tværfagligt samarbejde, og de har realistisk indsigt i og viden om, hvad samfundet som helhed bør satse på.

De nye bestyrelser får afgørende indflydelse på holdstørrelserne, hvilke sociale opgaver der skal prioriteres, og de skal fastsætte skolens fagudbud. Jeg må spørge ministeren: Hvad sker der, hvis bestyrelsen undlader at sætte små fag, f.eks. græsk og latin, på skemaet? CD vil gerne sikre, at disse fag får albuerum, sådan at alle studerende får mulighed for, også rent geografisk, at deltage i undervisning på fagområderne.

Hvorfor har ministeren ikke benyttet denne chance med lovforslaget til at gøre et fagområde som kristendom til et obligatorisk fag i gymnasiet? Det havde jeg gerne set. Og jeg siger det ikke ud fra et håb om at gøre alle unge til gode kristne, selv om det ville være en god sidegevinst, men fordi det er et så fundamentalt vigtigt fagområde, hvis man vil forstå dansk kultur op gennem tiderne. Hele vor livsopfattelse udspringer af denne realitet, og tanken om, at man kan blive student uden overhovedet at have haft undervisning i et fag som kristendom, forekommer i hvert fald mig besynderlig. Nå, men det var et hjertesuk.

I CD glæder vi os over, at rektorernes stilling styrkes, og at der ikke sker ændringer i det pædagogiske tilsyn, som fortsat ligger hos ministeren.

Vi kan godt støtte, at ministeren får bemyndigelse til at annullere åbenlyst urimelige eksaminer, som vi f.eks. oplevede det i Ribesagen. Vi kan også godt støtte omlægningen til bloktilskudsprincippet, men vi stiller os noget mere skeptisk til de foreslåede regelændringer.

Hvordan sikres f.eks. det indholdsmæssige niveau, hvis man ændrer ugetimetallet til årstimetalsrammer? Det er vel ikke kun et spørgsmål om timetal, men også et spørgsmål om rationel indbyrdes placering af fagene.

Og hvad menes der med, at elevernes skriftlige arbejde skal gøres bredere? Er der tale om en faglig stramning, eller er der tale om en udtynding?

Jeg behøver ikke at gå mere i detaljer nu, men skal blot tilkendegive, at her vil vi være særdeles meget på vagt under udvalgsarbejdet.

[Jette Pors]

Jeg vil slutte med, som jeg startede, at pege på den megen decentralisering af beslutningsprocesserne. Vi er i CD bekymrede for, at der dermed ligefrem inviteres til en udvikling på undervisningsområdet, hvor smukke ord og vendinger kan udmøntes modsætningsfyldt fra kommune til kommune, fra amt til amt.

Vi vil meget gerne være positive over for lovforslaget, men vi har altså nogle spørgsmål, vi gerne vil have besvaret mere fyldestgørende, før vi tager endelig stilling.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg skal indledningsvis tilkendegive Kristeligt Folkepartis positive tilslutning til lovforslaget i princippet. Vi mener, at lovforslaget indeholder mange gode ting om styring af vore gymnasieskoler. Vi er specielt godt tilfreds med, at der er sket en ændring i forhold til det første udkast, der lå. Jeg tænker på forholdet til amterne. Vi hilser med glæde, at det fortsat er amterne, der skal spille en central rolle i forbindelse med administrationen af vore gymnasieskoler.

Denne decentralisering er for os at se specielt vigtig i relation til små gymnasieskoler. Det er således, at en gymnasieskole i mange tyndt befolkede områder kan være mere end et gymnasium, et lokalt kulturcenter kunne vi sige, og derfor er det vigtigt, at de lokale myndigheder har stor indflydelse på, hvordan forholdene lægges til rette. Vi hilser med glæde, at der bliver etableret udstrakt lokalt selvstyre.

Loven skal nok vise sig at være et godt redskab for vore gymnasier, en god ramme for studieforberedende og almendannende uddannelse af vore unge.

Jeg skal ikke sige mere om disse principielle ting, men straks gå over til nogle konkrete forhold, som vi godt vil nævne i forbindelse med lovforslaget.

Vi har hæftet os ved, at de nye skolebestyrelser skal være med til at fastlægge fagudbudet ved gymnasieskolen. Vi kunne godt tænke os at spørge ministeren, om f.eks. de klassiske sprog og fag bliver sikret. Man kunne forestille sig, at en mindre skole var fristet til at droppe nogle fag, som måske ikke har den helt store søgning eller af andre grunde. Så vi kan være lidt bekymret ved, at netop dette område, fagudbudet, skal lægges ud til bestyrelserne, der skal udtale sig om det.

Endelig er vi også lidt betænkelige ved, at optagelsesnævnet skal nedlægges. Vi mener ikke, at det er nogen stor og bureaukratisk institution. Der er ikke megen forenkling i at nedlægge disse optagelsesnævn, og de fungerer ganske fint, synes vi. Vi er af den formening, at man vil sikre en mere retfærdig fordeling af eleverne, hvis man stadig væk har dette optagelsesnævn. Endelig må jeg udtrykke en lille bekymring på vegne af de private gymnasieskoler, som måske kan frygte, at de kommer lidt i klemme ved fordelingen af elever, hvis man ikke fortsat har dette optagelsesnævn.

Så skal jeg nævne § 3 om fritagelse for religionsundervisning. Det kniber mig at se nogen begrundelse for at have denne paragraf, og vi vil foreslå den ophævet. Jeg har forstået, at man tvivler på, at det er lovligt i forhold til vores grundlov at ophæve denne paragraf. Det har jeg lidt vanskeligt ved at forstå, for faget er jo netop religionsundervisning og ikke kristendomsundervisning, et fag, der er præget af idéhistorie, et kundskabsfag, og jeg vil mene, at det hører med til almen dannelse at få kundskab og viden på dette område, uanset hvilken religion man tilhører. Så derfor ønsker vi denne paragraf ophævet.

Jeg skal også nævne bemyndigelsesparagraffen vedrørende underkendelse af eksamen, som har været så meget debatteret. Vi vil ikke tage afstand fra denne bestemmelse, men dog sige, at det må være en bestemmelse, som kun yderst sjældent tages i anvendelse.

Endelig skal jeg nævne pkt. 5, side 9, i de almindelige bemærkninger, hvor det siges, at en række regelændringer tænkes gennemført ved bekendtgørelsesændringer. Jeg går ud fra, at ministeren inddrager forligspartierne på de områder, som tangerer aftalestof med hensyn til tidligere forlig omkring gymnasieskolen.

Med disse konkrete bemærkninger skal jeg tilsige vores positive medvirken under udvalgsarbejdet.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for, hvad jeg vil kalde en meget konstruktiv modtagelse. Der er ingen partier, der har afvist at være med i kompromisser om denne lovgivning. Alle partier har haft synspunkter, spørgsmål, eventuelt ønsker om ændringer, men jeg synes, det har været så kon-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

strukturet, at jeg tør være så optimistisk at håbe på, at vi måske endda for en gangs skyld kunne få en enstemmig vedtagelse, og det ville da været meget fornemt. Jeg vil i hvert fald gøre, hvad jeg kan, for at det skal ende med så bredt et forlig som muligt. Jeg synes også, det kan konstateres, at de ændringer, jeg har foretaget efter drøftelser med Amtsrådsforeningen, har gjort det lettere at få et bredt flertal.

Jeg har det ligesom fru Pia Dahl: Jeg havde helst set det rene taxameterprincip. Det var det, som jeg sendte til høring. Men jeg tror også, fru Pia Dahl kan høre på debatten her i dag, at det havde jeg ikke haft chance for at få igennem dette Ting. Og så er ministre jo altså i den situation, at de må gå på kompromis.

Det kompromis, jeg har fundet frem til sammen med Amtsrådsforeningen, synes jeg ikke er så dårligt, for det går ud på, at Amtsrådsforeningen og regeringen er enige om, at taxameterprincippet er fornuftigt. Men det er op til de enkelte amter selv at praktisere det og i den forbindelse at tage hensyn til de regionale forskelle, der kan være: hensyn til små gymnasier, hensyn til andre ting. Altså der bliver lidt større mulighed for, at amtsrådene selv kan finde den taxametermodel, der passer bedst for det enkelte amtsråd, og det er vel egentlig ikke så galt, så jeg er ikke ked af kompromiset.

Men det siger sig selv, at når man kan have et rent taxameterprincip kørt ind på erhvervsskolerne, så kan man selvfølgelig også på gymnasieområdet. Og det havde sparet mange diskussioner om udgifter og mange slagsmål mellem staten og amterne om de årlige udgifter, bloktilskud osv., så det havde været en ren og enkel model, som let kunne have været forsvaret med, at det er det samme, vi kører med på handelsskoler og tekniske skoler fra 1991. Men nu blev det altså en lidt mere amtskommunal model, og så vil jeg love at være glad for den.

Der er et enkelt punkt, som Amtsrådsforeningen selvfølgelig ikke på forhånd er begejstret for, og det er § 16, stk. 3, som giver ministeren mulighed for at lægge loft over standarder. Men jeg gør opmærksom på, at den bestemmelse jo svarer fuldstændig til den, vi har på folkeskoleområdet, så der er ikke noget nyt eller mærkeligt i den.

Så er der spørgsmålet om bestyrelser. Jeg er glad for, at der er så bred tilslutning til, at en eller anden form for bestyrelseskonstruktion

skal vi have. Naturligvis kan det diskuteres, hvem der så skal sidde i den bestyrelse. Jeg synes, vi skal have så få centrale regler som muligt om det, og har altså ønsket, at man blot slog fast, at det skal være et flertal af udenforstående. Og dermed har jeg blot villet slå fast, at det altså ikke er et kollektivt ledelsesorgan som på universiteterne, vi er på udkig efter. Det er et organ, som i visse spørgsmål kan træde i stedet for amtsrådet, og som amtsrådet derfor kan lægge beføjelser ud til. Og deraf kommer formuleringen om, at der skal være et flertal af udenforstående.

Det er jo præcis den model, vi har på folkeskoleområdet, hvor vi udtrykkelig har sagt, at vi ikke vil have et flertal af elever og lærere. Vi vil have et flertal af udenforstående, altså forældre.

Her drejer det sig om gymnasieelever, og derfor skal forældrene selvfølgelig slet ikke have den samme rolle, som de har i folkeskolen. Så må man finde nogle andre, og der er mange muligheder. Visse gymnasier har jo elevforeninger, som er selvskrevne til et par pladser. Andre steder har man et tæt samarbejde med kommunen, som kan gøre, at det er oplagt, at kommunen har pladser i bestyrelsen. Der kan også, som fru Jette Pors nævnte, være tale om, at universiteter eller erhvervslivet kan udpege. Det lægges jo ifølge lovforslaget ud til amtsrådet at fastsætte disse vedtægter. De kan godt være forskellige fra skole til skole.

Lad os se på den sag. Jeg er ganske åben. Jeg har blot villet understrege, at det ikke er et kollektivt ledelsesorgan, vi her opretter. Det er noget, der mere svarer til en skolebestyrelse i folkeskolen, men som her selvfølgelig skal have en anden sammensætning, fordi det ikke er børn, det drejer sig om, det er unge og voksne mennesker.

Så kan jeg forstå, at der er blevet talt ministerbeføjelser. Jeg har iværksat et arbejde, der pågår i embedsmandslogen, som, inden debatten er slut, vil frembringe det rigtige tal. Det skulle glæde mig, om jeg kan korrigere det tal, der blev fremført, hvad enten det så er større eller mindre. Nu må vi have tallet frem.

Hvis der er nogen, der kan komme med forslag til begrænsning af antallet af ministerbemyndigelser, så lytter jeg meget gerne. Men fru Eva Møller har jo evig ret i, at der er intet nyt i de bemyndigelser. Der er intet nyt i, at gymna-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

sieloven er en rammelov, og at stort set det hele fastsættes i bekendtgørelser. Og hvis det skal kunne lade sig gøre, så skal der altså en bemyndigelse ind i loven.

Så er der spørgsmålet om religionsundervisning, som har været rejst af både CD's og Kristeligt Folkepartis ordførere. Den bestemmelse, der findes her, er jo skrapere end den, vi har i folkeskoleloven. I folkeskoleloven kan man blive fritaget i alle situationer. Ethvert barn, hvis far eller mor skriver under på, at de selv vil undervise barnet, kan blive fritaget.

I gymnasiet er der et meget stærkt krav om, at man skal tilhøre et andet trossamfund, så det er ikke hvem som helst, der kan forsømme undervisningen i kristendomskundskab. Der er oven i købet for et par år siden indført eksamen i faget, så jeg synes ikke, det på nogen måde flyder, sådan som det desværre gør visse steder i folkeskolen.

Men lad os se på bestemmelsen og lad os prøve at få undersøgt, om repræsentanter for disse fremmede trossamfund vil insistere på, at man beholder den. Hvis det viser sig, at der ikke rigtig er nogen, som benytter sig af den, og der ikke er nogen, der vil føle sig trådt over tæerne, hvis den fjernes, skal jeg ikke sætte mig imod det.

Til slut vil jeg endnu en gang takke for den konstruktive holdning. Jeg glæder mig til masser af spørgsmål, svar og drøftelser, som forhåbentlig kan føre til et endog meget bredt flertal her i Folketinget.

Aage Frandsen (SF):

Til ministerens bemærkning om kollektiv ledelse:

Jeg ved godt, at ministeren ikke kan lide kollektiv ledelse, men han kan lide ledelse. Jeg forstår ikke, hvorfor det skulle være en kollektiv ledelse, hvis elever og medarbejdere fik flertal i bestyrelserne. Det, der er tale om, er en bestyrelse og ikke en kollektiv ledelse. Der er ikke nogen, som forestiller sig, at bestyrelsen skal udgøre en kollektiv ledelse, men den skal være det forum, hvor beslutningerne træffes, og det står i lovforslaget, hvilke beslutninger der skal kunne træffes.

Ledelsen ligger ikke – og det er der ikke nogen der har talt for at den skal – i et eller andet kollektiv. Det er et spørgsmål om, hvem der skal have flertallet, og om, i hvilket omfang

man vil tilgodese medarbejdernes og elevernes indflydelse. Det er det, vi skal diskutere, og det er i den forbindelse, vi siger, at lovforslaget helt klart tager alt for lidt hensyn til, at det er dem, der er på skolen, der skal have ansvaret for, hvad der sker på skolen, og det vil sige, at efter vores opfattelse skal de have flertal i bestyrelsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 76:

Forslag til lov om uddannelse til håndarbejds-lærere.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Ole Vig Jensen, fg.).

(Fremsat 22/11 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Anna-Marie Hansen (S):**

Socialdemokratiet ser dette lovforslag om en revision af gældende lov om uddannelse af håndarbejds-lærere m.fl. som relevant i relation til behovet for en udvikling af uddannelsen, der sigter mod nye aktivitets- og beskæftigelsesområder inden for såvel det private som det offentlige arbejdsmarked.

Håndarbejdsuddannelsen har mange facetter, der som følge af udviklingstendenserne på uddannelses- og beskæftigelsesområdet kan udvikles mod nye målgrupper. Vi mener, at håndarbejds-lærernes uddannelsesvilkår og deres baggrund er vigtig i forbindelse med håndarbejdsfagenes anvendelse på områder som daghøjskoler, produktionsskoler og indvandrerprojekter.